

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Vladika a sudcov JUDr. Jozefa Kolcuna a JUDr. Oľgy Trnkovej v právnej veci žalobcu **J. B.**, bývajúceho v L., zastúpeného JUDr. D. C., advokátom so sídlom v B., proti žalovanej **V. G.**, bývajúcej v Č., o zaplatenie 500 000 Sk istiny s prísl., vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 11 C 25/2000, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 22. júna 2005 sp. zn. 10 Co 275/2004,

t a k t o :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trnave z 22. júna 2005 sp. zn. 10 Co 275/2004 v časti, v ktorej bol vo zvyšku návrh zamietnutý a v nadväzujúcom výroku o trovách konania a vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trnava rozsudkom z 23. júna 2004 č.k. 11 C 25/2000-142 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi istinu vo výške 500 000,- Sk, úroky vo výške 161 520,- Sk a 17,6 % ročný úrok z omeškania z istiny od 1.1.1999 až do zaplatenia, to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Konanie o návrhu na vydanie predbežného opatrenia zastavil. Zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 102 831,- Sk v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vykonaným dokazovaním mal preukázané, že žalovaná sa stala ručiteľkou na základe zmluvy o pôžičke zo dňa 1.1.1998 a po smrti svojho manžela dňa 3.5.1998 aj hlavnou dlžníčkou. V konaní bolo preukázané, že žalovaná

predmetnú zmluvu o pôžičke skutočne podpísala a tak sa stala ručiteľkou za záväzok pôvodného dlžníka P. G. voči žalobcovi v plnom rozsahu. Smrť tohto dlžníka nemala vplyv na záväzok ručiteľa voči žalobcovi, lebo ručiteľský záväzok sa neviaže na osobu dlžníka, ale na pohľadávku. Nárok žalobcu voči žalovanej teda uznal za dôvodný.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Trnave rozsudkom z 22. júna 2005 č.k. 10 Co 275/2004-169 rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej zmenil tak, že zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi istinu vo výške 87 189,05 Sk so 17,6 % ročným úrokom zo sumy 87 189,05 Sk od 1.1.1999 do zaplataenia do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku, vo zvyšku návrh zamietol. Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, že zo zmluvy o pôžičke uzavretej dňa 1.1.1998 vyplýva, že účastníkmi boli J. B., žalobca v postavení veriteľa a P. G., zomrelý manžel žalovanej v postavení dlžníka. Zmluva ďalej obsahuje záväzok dlžníka ručiť za požičanú sumu svojou nehnuteľnosťou. Pod textom zmluvy sa nachádzajú štyri podpisy označené dlžník P. G., svedok G. H., veriteľ J. B. a ručiteľ V. G.. Pre vznik záväzku sa vyžaduje písomná forma. Nepostačuje len vlastnoručný podpis nad označením ručiteľ ako je tomu dané vo veci. Vyhlásenie ručiteľa, že berie na seba povinnosť voči veriteľovi uspokojiť pohľadávku ak ju neuspokojí dlžník, musí byť prejavom nevzbudzujúcim pochybnosti o svojom obsahu t.j. ručiteľ musí písomnou formou vyhlásiť, že preberá na seba ručiteľský záväzok. V danej veci však vzhľadom na chýbajúce vyhlásenie osoby žalobcom považovanej za ručiteľku možno dospieť k záveru, že ručiteľský záväzok medzi veriteľom J. B. a žalovanou nevznikol a nemožno sa na jeho základe domáhať úspešne plnenia uplatneného návrhom. Čo sa týka plnenia titulom dedenia uviedol, že jedinou dedičkou po zomrelom manželovi P. G. sa stala žalovaná. Čistá hodnota dedičstva bola uznesením Okresného súdu Trnava č.k. 5 D 1244/1998-41 zo dňa 20.3.2000, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 12.6.2000, stanovená na sumu 187 189,05 Sk. Z uvedeného je teda zrejmé, že žalovaná zodpovedá za dlh poručiteľa voči žalobcovi do výšky 187 189,05 Sk. Vzhľadom k tomu, že žalovaná zaplatila dňa 2.10.1998 žalobcovi 100 000,- Sk je povinná zaplatiť žalobcovi na istine 87 189,05 Sk a vo zvyšku bolo potrebné žalobu zamietnuť. Vyjadrenie žalovanej zo dňa 2.10.1998, že sumu 500 000,- Sk uhradí do 28.2.1999 odvolací súd nepovažuje za uznanie dlhu, pretože osoba preberajúca dlh alebo k záväzku pristupujúca by musela byť tretou osobou odlišnou od osoby dlžníka, inak by oba spomínané právne inštitúty nemali zmysel.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa tak, že vo zvyšku bol návrh zamietnutý, podal s poukazom na ustanovenie § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie žalobca, ktorý ho navrhol zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodňoval tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Mal za to, že žalovaná mala byť zviazaná na zaplatenie celej žalovanej sumy z dôvodu, že došlo k platnému vzniku jej ručiteľského záväzku voči žalobcovi v súlade s § 546 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ) v spojení s § 35 ods. 2 OZ, ako aj z dôvodu viacnásobného uznania dlhu zo strany žalovanej podľa § 558 OZ. Žalovaná sa v zmluve o pôžičke zo dňa 1.1.1998 vlastnoručne podpísala nad slovom ručiteľ. V takomto prípade však nemožno bez akéhokoľvek ďalšieho výkladu povedať, že ručenie je neplatné pre neurčitosť. Žalovaná v súlade s § 558 OZ uznala svoj dlh a to dokonca až trikrát, 1) písomným prehlásením po smrti jej manžela P. G. pripojeným k zmluve o pôžičke, že sa zaväzuje splácať horeuvedenú pôžičku od septembra 1998, 2) na druhej strane originálu zmluvy o pôžičke písomným vyhlásením zo dňa 2.10.1998, že sumu 500 000,- Sk uhradí do 28.2.1999 a nakoniec 3) v zápisnici zo dňa 8.4.1999 spísanej notárom JUDr. O. v dedičskom konaní po jej manželovi P. G. (č.k. 5 D 1244/98-31, D Not 201/98). Prejavy účastníkov uskutočnené dňa 2.10.1998 na druhej strane originálu zmluvy o pôžičke možno posúdiť ako ich dohodu o zmene záväzku (tzv. privatívna novácia) podľa § 516 OZ. Aj v prípade, že by dovolací súd neuznal vyššie uvedené skutočnosti, aj tak odvolací súd nesprávne rozhodol, pretože vo svojom rozsudku vychádzal z čistej ceny dedičstva vo výške 187 189,05 Sk stanovenej podľa uznesenia Okresného súdu Trnava zo dňa 20.3.2000 č.k. 5 D 1244/98-41. Cena dedičstva zistená v dedičskom konaní po poručiteľovi nie je záväzná pre súd v konaní o pohľadávke veriteľa voči dedičom, resp. súd sa môže od tej ceny odchýliť. Odvolací súd však vo svojom rozhodnutí aplikoval cenu dedičstva z dedičského rozhodnutia bez toho, aby zisťoval jeho skutočnú cenu, resp. bez toho, aby dal žalobcovi ako veriteľovi možnosť vyjadriť sa k tejto cene a prípadne preukázať vyššiu cenu dedičstva. Predpokladá, že cena dedičstva zistená v dedičskom konaní vychádzala z vyhláškovej ceny, ktorá vôbec neodráža skutočnú trhovú cenu. Z uvedeného tiež vyplýva, že konanie na odvolacom súde bolo postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.).

Žalovaná sa k dovolaniu žalobcu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu vyplývajúcom z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je podané opodstatnene.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerané ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. dokazovanie vykonáva súd na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

Z ustanovenia § 220 O.s.p. vyplýva, že odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie sú splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 219) ani jeho zrušenie (§ 221 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 4.

Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 2 O.s.p.).

Za citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa, bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie).

Ak sa však odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občiansko-právneho konania, ktorej zásady zostali zachované aj po účinnosti novely Občianskeho súdneho poriadku zákona č. 273/2007 Z.z. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam vedúcim k záveru o neopodstatnenosti žaloby, dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa, resp. aby vychádzal z dôkazu (dedičské rozhodnutie – spis, listiny obsahujúce uznanie dlhu), ktoré neboli v konaní vôbec ako dôkaz vykonané. Z obsahu zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom zo dňa 22. júna 2005, na ktorom bolo aj meritórne rozhodnuté totiž vyplýva, že krajský súd na tomto pojednávaní žiadne dokazovanie nevykonal. Nezopakoval ani dôkazy vykonané súdom prvého stupňa (neoboznámil zmluvu o pôžičke) a nevykonal ani dôkazy (dedičským rozhodnutím – spisom Okresného súdu Trnava sp. zn. 5 D 1244/1998 ani listinami obsahujúcimi uznanie dlhu), ktorými sa súd prvého stupňa vôbec nezaoberal, z ktorých záverov pri svojom rozhodovaní vychádzal.

V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že podanie správy predsedom senátu alebo povereným členom senátu o doterajšom priebehu konania, ktorá povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z ustanovenia § 215 O.s.p., nie je zopakovaním dokazovania v zmysle § 122 a nasl. O.s.p.

Odvolačný súd si tak nezadovážil rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p., a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Z uvedeného vyplýva, že konanie odvolacieho súdu je postihnuté inou vadou, majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Tejto vade bol dovolací súd povinný prihliadnuť, i keď by nebola uplatnená ako dôvod prípustného dovolania (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho súdu v časti, v ktorej bol vo zvyšku návrh zamietnutý a v nadväzujúcom výroku o trovách konania zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie v zmysle ustanovenia § 243b ods. 1, 2 O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. septembra 2008

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: